องค์ความรู้กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน
ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๔
ลำดับที่ ๒ เรื่อง การจัดทำหลักสูตรตามความสามารถ (Competency Based Curriculum)
หน่วยงาน : สำนักพัฒนาผู้ฝึกและเทคโนโลยีการฝึก

ระบบการฝึกตามความสามารถ หรือการฝึกฐานสมรรถนะ(Competency Based Training: CBT)

นิยาม: ระบบและรูปแบบการฝึกตามความสามารถ คือ “การใช้ความสามารถที่จำเป็นสำหรับการทำงานมาใช้เป็นฐานของการจัดฝึกอบรม หรือนำมากำหนดเป็นหัวข้อวิชาของการฝึกอบรม ทำให้ผู้รับการฝึกอบรมมีความสามารถตามหัวข้อวิชา นั้น”

ระบบการฝึกตามความสามารถ(CBT) ของกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ประยุกต์มาจากกรอบและกระบวนการฝึกของ TESDA (Technical Education and Skills Development Authority) ซึ่งเป็นหน่วยงานสังกัดกระทรวงแรงงานของประเทศฟิลิปปินส์

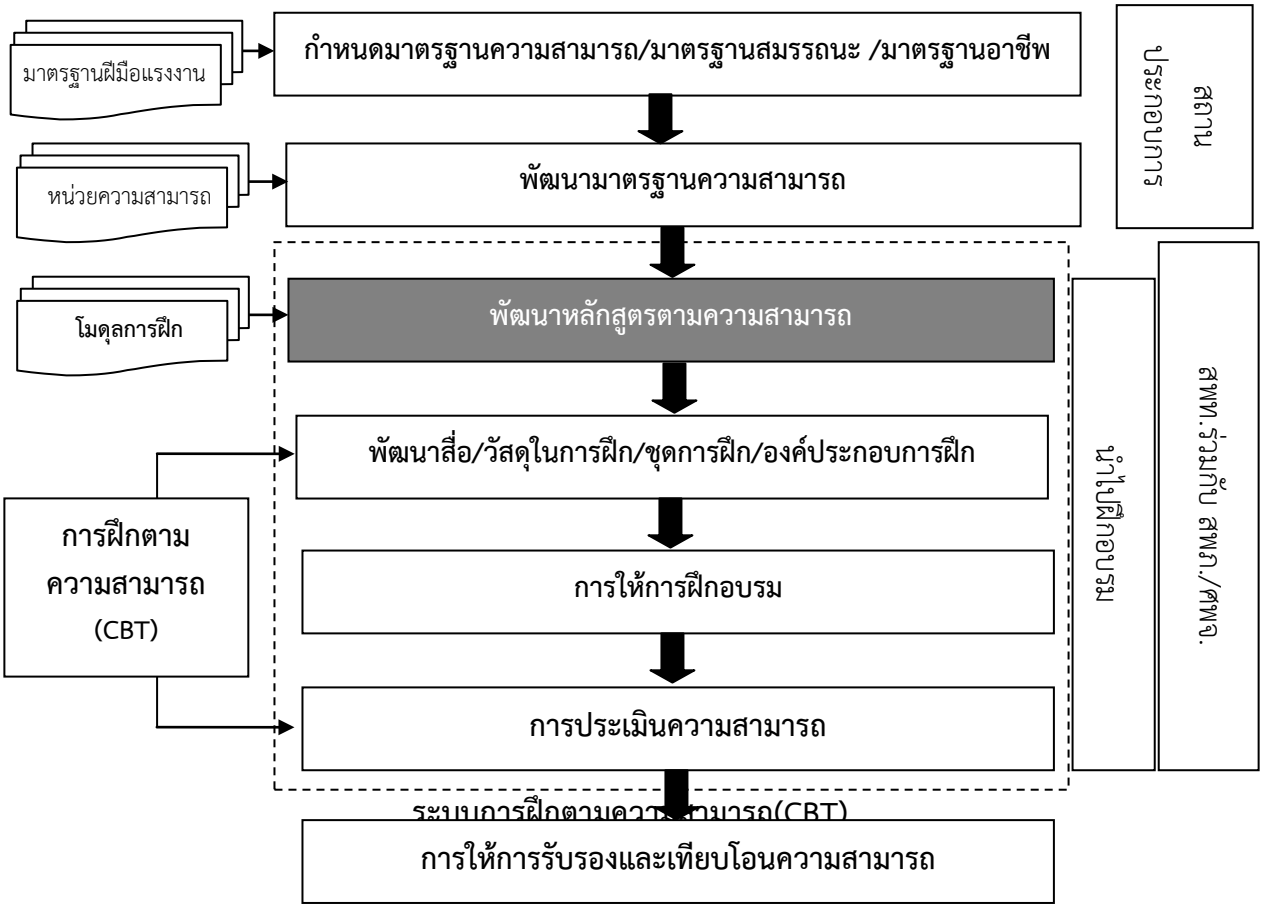

(ที่มา: สรุปผลการประชุม เรื่อง การพัฒนาระบบและรูปแบบการฝึกตามความสามารถ (Competency Based Training: CBT) ในวันที่ ๒๒-๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ เวลา ๙.๐๐น. – ๑๖.๐๐ น. ณ ห้องประชุมอัมพร จุณณานนท์ ชั้น ๑๐ อาคารกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ผู้เข้าร่วมประชุม เป็นเจ้าหน้าที่และบุคลากรที่ผ่านการฝึกอบรม **หลักสูตร Competency Based Training: CBT และ Instructional System Design โครงการ ADB จากต่างประเทศ** และเจ้าหน้าที่ส่วนกลาง รวมทั้งสิ้น จำนวน ๔๕ คน)

องค์ประกอบสำคัญของการฝึกรูปแบบCBT คือหลักสูตรการฝึกตามความสามารถ หรือหลักสูตรการฝึกฐานสมรรถนะ (Competency Based Curriculum: CBC) หลักสูตรดังกล่าวถูกพัฒนามาจากมาตรฐานความสามารถหรือมาตรฐานสมรรถนะ (Competency Standard) (สำหรับกรมพัฒนาฝีมือแรงงานก็นำมาตรฐานฝีมือแรงงาน (Skill Standard) มาเป็นฐานในการพัฒนาหลักสูตรการฝึกตามความสามารถ) แล้วนำไปพัฒนาองค์ประกอบอื่นๆ ในการฝึกอบรมต่อไป เช่น พัฒนาสื่อและชุดการฝึก พัฒนาเอกสารประกอบการฝึก พัฒนาแบบทดสอบและประเมินผลการฝึก เป็นต้น การฝึกอบรมที่เกิดจากการนำ หลักสูตรตามความสามารถ และองค์ประกอบตามที่กล่าวมา ไปใช้ฝึกอบรม **จึงเรียกรูปแบบการฝึกที่เกิดขึ้นว่า "รูปแบบการฝึกตามความสามารถ หรือรูปแบบการฝึกฐานสมรรถนะ(Competency Based Training)"**

หลักสูตรการฝึกตามความสามารถ หรือหลักสูตรฐานสมรรถนะ (Competency Based Curriculum: CBC) คือ แบบแผนหรือกรอบสำหรับใช้ในการฝึกอบรมที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ของการฝึก (Outcomes) เป็นสำคัญ และเป็นแนวทางในการพัฒนาความสามารถให้กับผู้เข้ารับการฝึกให้แสดงบุคลิก หรือพฤติกรรมที่สะท้อนให้เห็นถึง ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) และ คุณลักษณะอันพึงประสงค์เฉพาะ (Attribute) ที่จะสามารถปฏิบัติงานหรือกิจกรรมนั้นๆ ให้ประสบผลสำเร็จตามมาตรฐานหรือเกณฑ์การปฏิบัติงานในอาชีพต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตรตามความสามารถ หรือหลักสูตรฐานสมรรถนะ (Competency Based Approach)

"ความสามารถ" แปลมาจากคำว่า Competence หรือ Competency ซึ่งหมายถึง ความสามารถ ในการทำบางสิ่งได้เป็นอย่างดี (the ability to do something well: จาก Longman Dictionary) (ถ้าเป็นพหูพจน์ คำว่า "Competences" เป็นคำที่ใช้ในสหราชอาณาจักร ส่วนคำว่า "Competencies" ใช้ในสหรัฐอเมริกา) ในที่นี้จะกล่าวถึงความสามารถในการทำงานหรือการประกอบอาชีพเป็นสำคัญ ซึ่งในการทำงานหรือการประกอบอาชีพนั้นต้องใช้ความสามารถที่มีอยู่ในตัวบุคคล เพื่อจะทำภารกิจของงานนั้น ถ้าบุคคลใดมีความสามารถในการทำงานได้เรียกว่า เป็นคนที่มีความสามารถหรือสมรรถนะในการทำงาน และในทางตรงข้ามถ้าบุคคลใดไม่สามารถทำงานได้ก็เรียกว่าเป็นคนไม่มีความสามารถหรือสมรรถนะ การสร้างเสริมให้คนมีความสามารถในการทำงานเป็นการสร้างความสามารถหรือสมรรถนะให้เกิดขึ้นใน ตัวบุคคล และการออกแบบความสามารถหรือสมรรถนะรวมถึงการฝึกอบรมคนให้มีความสามารถหรือสมรรถนะสำหรับการทำงานจึงเป็นสาระสำคัญของการจัดการเรียนการสอนทางด้านอาชีวศึกษาและการฝึกอาชีพ (Vocational Education and Training หรือ VET) และการพัฒนาฝีมือแรงงานของกรมพัฒนาฝีมือแรงงงาน

ลักษณะเด่นของหลักสูตรการฝึกตามความสามารถหรือหลักสูตรฐานสมรรถนะ(Competency Based Curriculum: CBC)

๑. ในการพัฒนาหลักสูตรตามความสามารถหรือหลักสูตรฐานสมรรถนะ สิ่งแรกที่ต้องมีก่อนคือเอกสารเกี่ยวกับมาตรฐานความสามารถ (Competency Standard)

๒. หลักสูตรตามความสามารถเป็นกรอบหรือแนวทางที่ใช้ในการพัฒนาให้ผู้เข้ารับการฝึกมีความสามารถหรือสมรรถนะ อย่างมีขั้นตอนมีรูปแบบการฝึกและวิธีการประเมินความสามารถอย่างมีประสิทธิภาพ

๓. คุณลักษณะเฉพาะของหลักสูตรตามความสามารถจะคำนึงที่ผลลัพธ์(outcomes) เป็นสำคัญ ซึ่งจะประกอบไปด้วยความต้องการที่แท้จริงของสถานประกอบกิจการและภาคอุตสาหกรรม

๔. เมื่อใดที่มาตรฐานความสามารถหรือมาตรฐานสมรรถนะไม่สอดคล้องกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรมหรือสถานประกอบกิจการ ผู้พัฒนาหลักสูตรจำเป็นต้องกำหนดวัตถุประสงค์ในการฝึกให้สอดคล้องกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรม และมาตรฐานการปฏิบัติงานจะถูกกำหนดให้สอดคล้องกับความต้องการของอุตสาหกรรมและความจำเป็นในอาชีพต่างๆ อีกครั้ง

ข้อดีของการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนรูปแบบตามความสามารถ หรือฐานสมรรถนะ

๑. กำหนดผลการเรียนรู้/การฝึกอย่างชัดเจน ว่าผู้เรียนสามารถทำอะไรได้เมื่อจบหลักสูตร (Course Outcomes /Performance Outcomes)

๒. ใช้มาตรฐานสมรรถนะเป็นกรอบในการพัฒนาหลักสูตร กำหนดเนื้อหา วางแผนการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผล ทำให้การเรียนการสอนเชื่อมโยงกับการประเมินผล และการรับรองคุณวุฒิ

๓. มีเกณฑ์การปฏิบัติ (Performance Criteria) เพื่อใช้ในการประเมินผลผู้เรียนที่แน่นอน

เนื่องจากเป็นรูปแบบการฝึกที่เกิดขึ้นจากฐานความสามารถหรือฐานสมรรถนะ ในการทำงานจริงๆ ในสถานประกอบกิจการ หรือในโรงงานอุตสาหกรรม จึงต้องมีการพัฒนากรอบมาตรฐานความสามารถหรือมาตรฐานสมรรถนะ (Competency Standard) ซึ่งกรมพัฒนาฝีมือแรงงานได้มีการพัฒนามาตรฐานทักษะฝีมือแรงงาน (Skill Standard) เพื่อเป็นกรอบสำหรับการพัฒนาความสามารถและทักษะฝีมือของแรงงานในประเทศนั่นเอง

กรอบมาตรฐานความสามารถหรือมาตรฐานสมรรถนะ (Competency Standards)

มาตรฐานความสามารถหรือมาตรฐานสมรรถนะ เป็นข้อกำหนดความรู้ และทักษะ และนำความรู้และทักษะนั้น ๆ ไปประยุกต์ใช้ในการทำงาน โดยปฏิบัติงานให้ได้ตามมาตรฐานที่กำหนดขึ้น

ดังนั้น การจัดหลักสูตรการเรียนการสอนในหลักสูตรตามความสามารถหรือหลักสูตรแบบฐานสมรรถนะจึงมีกรอบมาตรฐานความสามารถหรือสมรรถนะ เป็นตัวกำหนดความรู้ และทักษะ ที่คาดหวังว่าผู้เรียนจะสามารถปฏิบัติภาระงาน / กิจกรรมต่างๆ ได้เมื่อเรียนจบหลักสูตร และสามารถวัดและประเมินผลได้ตามเกณฑ์การปฏิบัติที่กำหนด

องค์ประกอบของมาตรฐานความสามารถ (Competency Standard)

ในการปฏิบัติงานในอาชีพ จะกำหนดความสามารถที่คาดหวังว่าผู้เรียนจะสามารถปฏิบัติได้ประกอบด้วย

- **หน่วยความสามารถ** (Unit of Competence / Competency) เป็นขอบข่ายกว้าง ๆ (Broad Area) ของงาน (Job) ใน อาชีพหนึ่ง ๆ ที่ผู้เรียนต้องปฏิบัติ โดยใช้ความรู้และทักษะ หรือ อาจรวมถึงเจคติ
- **ความสามารถย่อย** (Element of Competence) เป็นภาระงานย่อย (Task) ที่ประกอบขึ้นภายใต้งานในหน่วยความสามารถนั้น ๆ
- **เกณฑ์การปฏิบัติ** (Performance Criteria) เป็นกิจกรรมย่อย ๆ (sub-task) ภายใต้ความสามารถย่อย ซึ่งเป็นผลการเรียนรู้หรือการฝึก (Learning Outcomes) ที่คาดหวังว่าผู้เรียนหรือผู้รับการฝึกจะสามารถปฏิบัติได้เมื่อเรียนจบหลักสูตร

• **เงื่อนไข/ขอบเขตการปฏิบัติ** (Conditions /Range of Variables) การปฏิบัติภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด อาจรวมถึง วัสดุ (Materials) เครื่องมือ (Tools) หรือ อุปกรณ์ต่าง ๆ (Equipment) ที่กำหนดให้ (หรือไม่ให้ใช้) เพื่อให้การปฏิบัติงานนั้นสำเร็จ

เมื่อได้กรอบมาตรฐานความสามารถแล้ว การจัดหลักสูตรการเรียนการสอน การกำหนดเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอน จะสร้างขึ้นภายใต้กรอบมาตรฐานความสามารถที่กำหนด และจะเชื่อมโยงกับการวัดและประเมินผล ซึ่งอาจเรียกว่า การทดสอบตามความสามารถ (Competency Test)

ความสัมพันธ์ระหว่าง องค์ประกอบของมาตรฐานความสามารถ(Competency Standard) และหลักสูตรตามความสามารถ (Competency Based Curriculum) มีดังนี้

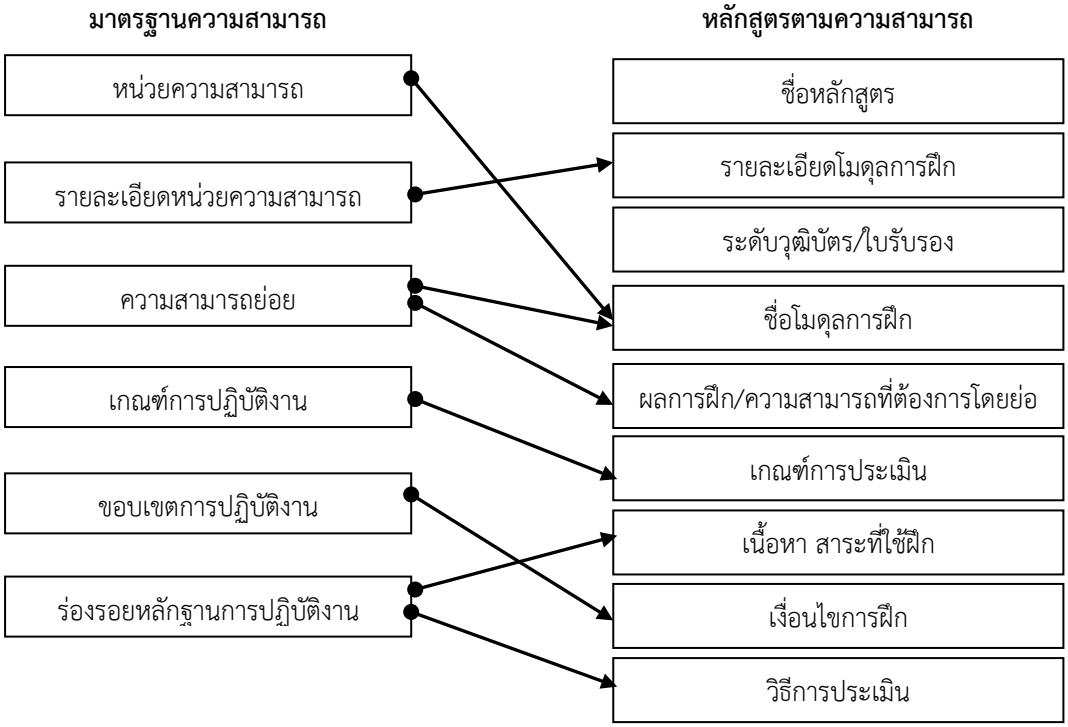

จากกรอบความสัมพันธ์ดังกล่าว สามารถแปลงจากมาตรฐานความสามารถ ให้เป็นหลักสูตรตามความสามารถ ซึ่งหลักสูตรที่ได้จะมีลักษณะเป็นโมดุลการฝึก เพื่อนำไปใช้ในการฝึกภายใต้รูปแบบการฝึกตามความสามารถต่อไป

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กลุ่มงานพัฒนาระบบการฝึก. ๒๕๕๔. **เอกสารสรุปผลการประชุม เรื่อง การพัฒนาระบบและรูปแบบการฝึกตามความสามารถ (Competency Based Training: CBT).** กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน.

<u>เอกสารและสิ่งอ้างอิงต่างประเทศ</u>

TESDA. มปป. **แผ่นใส่นำเสนออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องCompetency Based Curriculum Development**. Technical Education and Skills Development Authority (TESDA). ฟิลิปินส์.